

bergen
» torsdag 2
10 januar 96

//Nrds
scnknst/mt
Tsnårs@skftt

//Nrds
scnknst/mt
Tsnårs@skftt

//Nrds
scnknst/mt
Tsnårs@skftt

Dagens program:

Kl. 18.00: Engsteatret Gruppe 38 (DK)
Min Modige Mor, Scene USF.

KL. 18.00: Hafnarfjardar Leikhúsid
Hermódur og Hádvör (IS)
Himnariki, Røkeriet USF.

Kl. 20.00: Virpi Pahkinen (S)
Iridium/Arja Raatikainen (SF)
3 to 12, Danseteateret.

Kl. 22.00: BAK-truppen (N)
Tonight:-) III, Teatergarasjen.

Billettbestilling tlf. 55 23 23 15

Forsalg: Kulturhuset USF og Bergen Kino
alle dager 11.00 - 23.00

.....Virpi Pahkinen, *Iridium*

Rhindøtrene er en co-produksjon mellom institusjonsteateret og frigruppen Lilith og kunstnøg forfatter/dramatiker Cecilie Løveid, billedkunstner Hilmar Fredriksen og komponist Henrik Hellstenius. Arbeidet med forestillingen har pågått i ett og et halvt år, og de er nå halveis inne i en produksjonstid på syv uker. Det vil bli vist 15 forestillinger ved DNS i Bergen og 15 forestillinger ved Black Box i Oslo.

Hilmar: Stilens tid er forbi. Det viser en samtidighet i vår tid at også det konservative kan være avantgarde.

Cecilie: Fortellingen i Rhindøtrene er en lineær, gammaldags fortelling.

Henrik: Vi er ikke ute etter en eksperimentell form - vi bare benytter det som finnes, uten at de enkelte delene direkte belyser hverandre.

Hilmar: Estetikken og scenebildene blir løst i det som finnes innenfor performance-tradisjonen, men i møtet med teateret. En kan gjenkjenne estetikken og handlingen fra performancen, men det er ikke performance - det er en skuespiller som spiller.

Kai: Det knytter seg til en performance-tradisjon hvor det finnes en annen form for autensitet enn i teateret, likevel til en grunnleggende teatral problemstilling. Avantgarde i den tradisjonelle betydningen, har utspilt sin rolle og blitt konservativ. Performancen har bedre ivaretatt her og nå situasjonen, det genuint teatrale. Billedkunstnerne har rendyrket dette mer enn teaterutøverne.

Hilmar: Teateret er som en fabrikk, mens performancen er et verksted.

Kai: Teater er en kompleks mekanisme. Performancen har bevart det enkle og direkte og de setter uttrykket og utøveren i sentrum. Det er en tilbakevending til det opprinnelige. Modernismen rendyrker funksjonene og skaper ulike puristiske retninger. Nå føres funksjonene sammen igjen, men ikke etter gamle modeller - det blir en ny sammenstilling. Vi holder på med et utopisk prosjekt - vi fører disse rene stemmene sammen med håp om å skape en teatral syntese.

Henrik: Teater får veldig lett en hierarkisk struktur, handling og ord blir gjerne satt foran musikken. Her opplever jeg at musikken nærmest blir en konkret gjenstand.

Cecilie: Det er himmelrik forskjell på å skrive tekst for performance og for teater. Det er en større logisk sammenheng mellom de enkelte elementene i en teatertekst. I en performance trenger en ingen logisk forbindelse mellom bildene, bevegelsene. Performancen har i utgangspunktet en form for surrealisme, noe som ikke passer sammen, blir satt sammen. I denne forestillingen har vi gått ut fra samme rot, så utviklet de ulike elementer og når de føres sammen igjen, oppstår noe nytt.

Kai: Vi jobber på en måte som blander sammen tre ulike organisasjonsformer. Vi har ytterpunktene mellom det nasjonale institusjonsteateret og gruppeteateret oppstått på 70-tallet. 80-tallets prosjektteater er også representert ved selvstendige kunstnere knyttet til produksjonen, som ikke representerer annet enn seg selv. Denne sammenblandingen er *hensiktsmessig* - det er ikke utfra et ønske om å rive ned institusjonsteatrene eller rive ned noe som helst. Denne konstallasjonen er et slags spleiselag. DNS som en statsinstitusjon, frigruppen Lilith med statsstøtte (som de forøvrig mister nå), i tillegg til støtte fra fonds og støtteordninger spesielt til denne forestillingen. Både finansiering, form og struktur er en sammensmelting.

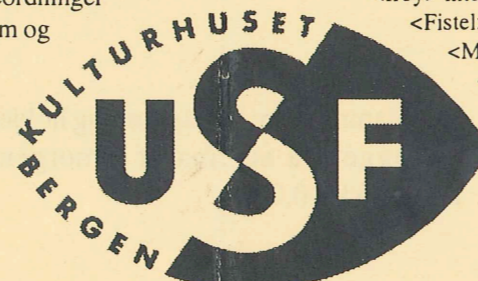
Cecilie: Dette er den eneste måte å få i stand en så stor produksjon med profesjonelle kunstnere i dag.

/join #BAK

<Meloe> When will you do the internet dance?
<grok-song> meloe, the internet dance is soon
<Meloe> Which internet dance?
<Fistel> I typed this with my tongue
<grok-song> otto, i cant, thats at the sound board, i will tell
jugen to in a minute
*** clays has joined channel #bak
<NewJager> Look at DATUM for dance or get a picture,
nerds, I already expained before how to twice: DANCING
FROM DATUM
<froy> the same old thing
<grok-song> fistel, you are some kinda irc god!
<grok-song> DANCING FROM DATUM
<grok-song> that will be thte title of my autobiography
<Meloe> banananananananananananana
<grok-song> i know how to spell banana, i just dont knwo
when to stop
<grok-song> go guys, its time!
<Meloe> How do you do
<Meloe> dance
<Meloe> dance
<Kalion> Who do what?
<froy> we do it right now
<Fistel> This is me
<Meloe> dance
<grok-song> sing it out yall!
<Fistel> I can't dance
<froy> do it, do it
<Meloe> dance dance dance dance dance dance or relax
<Kalion> You can dance Fistel!
<froy> now they're dancing like hell!
<Meloe> dance dance dance
<froy> internet style
<Fistel> I can fly
<Meloe> ooo ooo ooo ooo o ooooo ooo
<Kalion> Are you dancing Fistel? Stop flying -
<froy> meloe is laughing in the background
<Fistel> You sure look tiny down there
<froy> on the tape I mean

Bergens Tidende

//Nrdsknst/mt Tsnårs@skftt er utgitt av Danse- og Teatersentrum, Oslo.

Redaksjon: Torill Bråten, Ole Klemsdal, Kristian Seltun, Pål Ulfstein.

Seminar - finnes Norden?

Fra forestilt felleskap til søknadsskjema.

Av Runar Døving.

Norden er et stort ord

det er fint med store ord, de rommer så mye.

Det var en gang to samer som skulle kjøre båt over en fjord. De sto på dekk og snakket samisk sammen. Plutselig kommer en tredje person gående forbi og de to kameratene slår øyeblikkelig over til norsk, som om de skammet seg over å være samer.

Noen tiår senere ble det i Stortinget besluttet at Altaelva skulle demmes opp for kraftproduksjon. «Vedtaket er lovlig fattet», som det heter i et demokrati. Det var i prinsippet menneskene i nasjonalstaten Norge som bestemte utbygningen, gjennom at borgerne velger sine representanter til å foreta slike beslutninger. Stortinget blir dermed gitt myndighet til å foreta beslutninger på vegne av folket. Alle vedtak er imidlertid ikke like populære, og det var tilfelle i «Alta-saken», som den ble hetende på journalistisk.

Noen år senere, i begynnelsen av 1980-årene ble det satt opp et sametelt - en lavvo - foran Stortinget som en protest mot utbyggingen av Alta-vassdraget. Det lille teltet foran det Store Tinget hadde stor symbolsk betydning for de hendelser som skulle komme i kjølvannet av utbyggingen. Sameteltet skulle symbolisere de undertrykte samenes kamp mot det store flertallet. Nordmennene ble klar over at samene fantes som en «kultur» sammenlignbar med en hvilken som helst annen kultur, samtidig som det også aktualiserte nordmenn som folkegruppe. Størrelsene på de to bygningene - Teltet og Tinget - viste også klart hvilken maktforskjell det er mellom de to gruppene. Når så en gjeng med samer satte seg til å sultestreike for å få endret det lovlig fattede vedtaket, ble nordmenn splittet. Noen mente at man overså samenes rettigheter, mens andre mente at man trengte kraften demningen skulle gi, og at man dermed skulle holde på de demokratiske prinsippene beslutningen ble fattet i gjennom.

Senere når kampen ble flyttet til Alta-land, og demonstrantene som lenket seg sammen for å hindre anleggsarbeidet, endret saken karakter. Da var det ikke lenger undertrykte samer, godt synlig foran Stortinget, men «yrkesdemonstranter» langt borte som drev med ulovligheter, og nærmest kunne betraktes som kriminelle. Begynnelsen på slutten av historien var at motstanderne mot saken, enten de var etniske nordmenn eller samer, tapte kampen, og elven ble demtet opp.

Selv om samene tapte kampen i første omgang, ble konsekvensene ganske omfattende. Noen år senere ble Sametinget bygget, og ingen ska lenger få sette opp et telt foran stortinget, og påberope seg å representere samene. Nå finnes det lovlige - demokratiske - kanaler å forhandle igjennom.

Men hva er en same? Når samene fikk sitt flagg fikk de samtidig en flaggstang, som er en helt bestemt måte å vise tilhørighet på. Stangen må tas i bruk hvis det skal være noe vits med den. Man får dermed en representasjonell identitet knyttet til de handlingene som omgir flaggstangen. Den skal heises opp og passes på. Det skal velges personer som skal representere flagget i forskjellige arenaer der representanter samles. Forane for samkvem blir dermed på stangens premisser. Den formen samene hadde engang før flaggstangen skulle være en del av deres virkelighet, blir dermed borte til fordel for storsamfunnets form. En form som er basert på markedskrefter, sykebiler, brannbiler, tvungen skolegang og idrettsanlegg. Arbeidstid og ferie. Institusjoner som nasjonalstaten har felles og som gjør dem langt likere enn forskjellene på fargen flaggene måtte ha.

Himnaríki

Hafnarfjardarleikhúsid Hermódur og Hádvor har laget teater i en nedlagt fiskefabrikk på Island. -Det var artig da vi flyttet inn, sier regissør Hilmar Jónsson, for mange stakk innom med tårer i øynene og fortalte at her har de sløyet fisk i tjue år. Folk satte pris på at det igjen ble liv i bygningen.

Gruppens debut *Himnaríki* har vært en enorm suksess og har gått uavbrutt siden september i fjor høst. Opprinnelig hadde de planlagt bare ti forestillinger.

-Vi skulle da begynne å leve våre egne liv igjen. Kollegene våre inne i Reykjavik sa vi var gale som ville spille teater i Hafnarfjardar. Hvem gidder å kjøre ti-femten kilometer for å se teater? Men, det er nettopp fra Reykjavik mesteparten av publikummet vårt har kommet.

Er folk så oppmerksomme på frie grupper arbeid vanligvis?

-Islandsk gruppeteater har vært nede i en bølgedal og organisasjonen vår sovnet bort for ti års tid siden. Et av problemene var kanskje at frigruppene la seg for nært opp til institusjons-teatrene i valg av repertoar og spillestil. Likevel har ikke vi eksperimentert med det for øye å lage noe veldig spesielt - vi vil ha det gøy med det vi lager og at vi ikke er for sære gjør at publikum har tillit til oss nå. Da kommer de kanskje også og ser neste produksjon, samtidig som vi får rom for formmessig utprøving.

Kultur er ikke noe man har, men noe man gjør. Samenes kultur var knyttet til forskjellige ritualer der f.eks. den berømte trommen var noe sjamanen brukte for å påkalle det ene eller det andre. Gjennom likestillingen, og de rettigheter som samene fikk, skjedde det samtidig en mer uuttalt integrasjon med storsamfunnet. Samekulturen befant seg plutselig på en scene. Relasjonen mellom de forskjellige aktørene ble dermed umiddelbart endret. Formen gir andre måter å samhandle på. Noen utfører noe på scenen og noen ser på. Det er forbruk av kultur, basert på markedsprinsipper og forholdet mellom arbeidstid og fritid. Samenes kunstform blir kategorisert i forhold til de begrepene den overlegne kultur har; som «etnisk». Og kan følgelig selges og markedsføres med den merkelappen sammen med andre sjabloner av fargerike kulturelle uttrykk. Dermed kommer det en mengde turister for å se på samisk kultur. Samene som kjører snøscooter og bor i hus, kler seg opp og bygger en lavvo for turistene for å selge suvenirer.

Like rettigheter skaper uante konsekvenser. Når nå alle offentlige dokumenter skal oversettes til samisk, skapes det omgående stor etterspørsel etter samiske oversettere. Noen er lure entreprenører og skaper konsulentfirmaer som oversetter dokumentene og blir rike. Rikdommen bruker de til å bosette seg på Oslos vestkant og begynner å spille golf som andre nyriske nordmenn. Slips til hverdags og

Det ser ut som om det islandske teaterlandskapet er i ferd med å reise seg igjen. I de siste årene har teaterskolen produsert veldig aktive og talentfulle skuespillere. Det kommer en veldig sterk generasjon av teatermennesker ut av dette. Things are going up.

Dere spiller en tekst av Arni Ibsen - hvordan har dette samarbeidet kommet i stand?

-Vi er interesserte i å lage islandsk teater, spille islandsk dramatik. Hovedønsket er et tett samarbeide med dramatikerne - vi vet ikke hvordan en skriver dramatik, men sammen med en forfatter kan hele gruppen arbeide frem en forestilling. Situasjoner blir diskutert, vi forteller hverandre historier og til slutt blir det skrevet ut som et skuespill. *Himnaríki* tar utgangspunkt i en veldig typisk islandsk situasjon. Alle islendinger har et sommerhus hvor en drar for å koble av. Problemet er imidlertid at det alltid er så mye som bare må ordnes før en kan slappe av. Slik ryker hele ferien.

I *Himnaríki* er publikum plassert motsatt hver-

koft til fest, slik andre bruker sin bunad. (For de som ikke vet det er Oslo den kommunen i landet med flest samer.) Samene er blitt sidestilt med nordmenn og vil derfor forsvinne som samiske. Ingenting vil bli tilbake, annet enn et ekstra språk og noen klær som blir tatt i bruk ved festlige anledninger, slik som 17. mai - og hurra for det.

Når to mennesker snakker sammen må de snakke samme språk, hvis ikke blir kommunikasjonen dårlig. Hvis nordmenn skal snakke med engelskmenn vil språket være engelsk, og når samer skal snakke med nordmenn er det selvsagt det norske språket som blir tatt i bruk. Det er med andre ord den sterkeste som til enhver tid bestemmer hvilket språk som skal bli tatt i bruk.

En standard defineres og ratifiseres på bakgrunn av lange forhandlinger som både er formelle og uformelle.

Sosialantropolog Runar Døving holder innlegget på seminaret i morgen, fredag, kl. 10.00

Sted: SARDINEN Kulturhuset USF

Det enkelte mennesket

Engsteatret Gruppe 38 spiller en tekst som bygger på en sann historie. Forfatter George Tabori har skrevet om sin mors opplevelser under annen verdenskrig. Skuespillerne Bodil Alling og Simon Vang Jensen ønsker å fortelle historier som setter prosesser igang, som kan skape nye tanker hos folk.

Hva ønsker dere å formidle gjennom forestillingen Min Modige Mor?
-Utgangspunktet for denne forestillingen er de siste års snakk om at det ikke finnes noen beviser for jødeutryddelsen under annen verdenskrig. Vi ble provoserte av dette fordi man kan ikke dikte opp noe så uhyggelig. Vi hadde i tillegg lest manuset til Tabori som hele tiden forholder seg til hva sannhet er og hva som er historisk bevist, samt hvor mye man har lov til å dikte rundt beviste historier før de ikke lenger kan kalles sanne. Det vi altså vil formidle er spørsmålet om sant og falskt i forhold til så voldsomme ting som jødeutryddelsen. Selvfølgelig er basisen i historien sann, men så dikter vi for at man kan føle at det virkelig har skjedd.

Hvordan går dere frem for å formidle dette innholdet?

-Teateret forsvinner i denne forestillingen. Historien om mor og sønn veksler mellom teater og privathet. Samtidig forteller vi denne historien til deg. Det kunne like godt vært to publikummere som reiste seg opp og fortalte. Når historien først har gått igang blir publikum en del av den.

Dere jobber mye med barneteater. Tilføres voksenforestillingen Min Modige Mor noe fra barneteater?

-Vi bruker samme form her som i barneteaterforestillingene. Vi dyrker den fortellerform hvor vi hele tiden spiller direkte til publikum og bruker små midler. Det oppstår en intimitet når man spiller for barn og skal ha deres oppmerksomhet. Vi bruker slike midler i denne forestillingen. Richard Looft, stykkets regissør, var overrasket over hvordan vi var i stand til å skape kontakt ut i publikumsrommet, og nettopp det handler barneteater om. I dansk barneteater er det dessuten utbredt at man våger å spille uten masse rekvisita og scenografi, men bruker kun det mest nødvendige for å fortelle en historie. Dette har de store teatrene og voksenforestillinger nå i det senere begynt å dyrke, det at publikum skal fantasere rundt forestillingen.

Hvorledes forholder Engsteatret Gruppe 38 seg til å representere dansk teater i en nordisk festival som skal undersøke om det finnes en nordisk identitet, og tror dere at det finnes noe slik?

-Det er et vanskelig spørsmål, men vi tror at det handler om å ta fatt i individet. Vi har ingen voldsomme kriser her i Danmark og Norden. I prinsippet har vi det fantastisk godt. Derfor blir ikke våre fortellinger store og smertefulle. Vi står ikke sammen mot en felles makt som andre steder i verden. Derimot fokuserer nordisk teater på det enkelte menneskes vanskeligheter. Når vi lager teater så griper vi fatt i et menneske og kikker inn, slik at vi forholder oss mer innad. Vi har mulighet for å være selvransakende. Hvis du skulle gjøre en forestilling i Sarajevo i dag ville det gå på lang og store ting. Vi i Norden beskjefter oss mer med oss selv og det er en rikdom.

En ren nordisk identitet har ikke vi tenkt særlig på, men vi har noen felles menneskelige holdninger. En humanisme som skaper en bestemt måte å forholde seg til historier på. Vi har en felles humor. Vi snakker det samme språk som i seg selv er identitetsskapende. Det er ikke noe spesielt nordisk med å beskjefte seg med individet, men måten å forholde seg til individet er nordisk. Det er en felles nordisk tankegang. Vi merker en felles nordisk ting når vi ser hverandres forestillinger, men det er vanskelig å definere hva det er.

Men hva er egentlig nordisk. På den Nasjonale Scenen i Reykjavik og på det Kongelige Teater i København spilles det samme amerikanske stykket, men hva er det som er nordisk med det. Er det en nordisk måte å forholde seg til en amerikansk tekst?

Seminar: Mellom Overtro og Internett

Pentti Paavolainen, fil.dr,bitr.prof,
Teaterhögskolan, Helsingfors

Den exotiska fin(länd)ska teatern

Inlägget analyserar myten av den finska &/finländska teaterns "exotism" och dess uppkomst, samt försöker placera den i en nordisk sammanhang i närhistorien. Sk primitivismen, exotismen och sökandet av det "ursprungliga" kan ses som strävanden som får sin utgång i den kultur som låner och behöver "något exotiskt"

I slutet behandlas det ganska aktuella behovet för metafysiska upplevelser som kan skapas bara i människornas närvaro. Intresset till shamanism har blivit ett täcken av detta samt den ortodoxa religionens terapeutiska betydelse i Finland, och inte minst för generationen som tidigare orienterat sig efter materialismen.

Pentti Paavolainen holder sitt innlegg i morgen, fredag, kl 10.00

Augustin
Hotel